

Učiteljski Tovariš

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Vsebina: Cerkvena in — svobodna šola. — Iz mojega potovanja. — Učiteljski pravnik. — Društveni vestnik. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Cerkvena in — svobodna šola.

III.

Sedanja svobodna šola je baje kriva vsega zla na svetu; ona je baje kriva, da ljudstvo propada gmotno in npravno, šola pohujšuje mladino itd. Kdo bi naj pojmil, česa vsega so že dolžili in še dolžijo šolo in učiteljstvo! — Vsa taka natolcevanja so bedasto hudobna, rodila jih je grda zavist, časti- in vladohlepnost, ter niso vredna, da bi se radi njih tratil dragoceni čas, zakaj kdor ne opazuje vsega le skozi črne klerikalne očali, vé, kje je resnica in kje hudobija in laž. Kdor je zaslepljen in zastrupljen s sebičnim, napuhnjenim klerikalizmom, ali komur so vtepli v glavo, da je sedanja šola „prokletstvo za ljudstvo“, te moramo le pomilovati: Oče odpusti jim, saj ne vedo, kaj delajo . . .“

A enega argumenta ne smemo prezreti, katerega klevetniki svobodne šole kaj spretno rabijo, in kateri na prvi pogled res priča zoper sedanjo šolo in učiteljstvo; t. j. popačenost nekaterih mladih individuvov in pa ža-

lostna prikazen mladostnih samomorilcev.*) Glede na prve omenim le to, da nasprotniki ne ločijo populične svojati od šolske mladine ter ju ali radi nevednosti ali pa celo iz hudobije zamenjavajo in spajajo. — Število mladih samomorilcev se vedno množi, in ljudstvo je po pravici kolikor toliko razburjeno radi njih. To izkoriščajo naši klevetniki z zavijanem in natolcevanjem zelo spretno ter na ta način najbolj škodujejo ugledu in vplivu šole in učiteljstva.

Samomor otrok pa ni prikazen le novejši dobe, ne le od tedaj, kar imamo svoboden šol. zakon, temveč tudi prej se že ni redko dogodilo, da so si otroci sami pretrgali nit življenja. Samomor najdemo tudi pri najstarejših narodih, in tudi v srednjeveških šolah so se pripetili samomori otrok. (Glej besede M. Neanderjeve v I. članku pod tem zaglavjem, ki pripoveduje, da se je en deček obesil, le da bi jezil in užalil svoje učitelje.)

*) Celó v gosposki zbornici dolžil je klerikalni deželni glavar Rhombert v svojem infamnem govoru (2. sušca t. l.), da je svobodno učiteljstvo krivo samomorov otrok.

Iz mojega potovanja.

(Poročal pri zabavnem večeru „Ljubljanskega učiteljskega društva“
Fr. Črnagoj, nadučitelj na Barju.)

Dandanes se že ves svet silno zanima za turistiko. Odkar je razvilo planinsko društvo svojo zastavo ter poslalo nebroj mazačev križem sveta, da mažejo s križečimi bojami debela in hlode, plotove in skalne nosove — prijema že vsak — star ali mlad, človeče moškega ali ženskega spola — za planinsko potno gorjačo ter hoče postati, če ne imeniten pipar, ki je prelazil vse gorske hrbtove, pa proslavljen svetoven turist, ki je gledal krasoto prekmorskih dežela.

Zato menda zajahal je bil predlanskega leta naš vrli tovariš Stiasny svojega dvokolesnega konja, da je pohitel med naše brate v Rusiji, lani pa se je podal na pot v daljni Kavkaz, da studira kulturo ondotnih rodov, še največ pa, da se prepriča, so li kavkaška dekleta res tako lepa, kakor trde, ali ne. Poznat' se ga mora!

Kaj čuda, če se je polastilo hrepenenje tudi mene, da gledam razkošje tujih dežela?!

Bilo je pred 35. leti. Tamkaj v temnem Hadu sem ždel ter lepo mirno in zadovoljno fižolkal s tovariši —

ko počí glas, da so nekje v deveti deželi odkrili novo ozemlje, ki prekaša baje po svoji lepoti in svojem bogastvu vie do takrat znane svetove.

Ne da bi se bil zglašil pri planinskem koru, podal sem se na pot. Iz dolgočasnega Hada, ki pošilja pri Vrhniki in svojega osrčja leno, zaspano Ljublanico tja v božji svet, napotil sem se brez potne torbe in palice, celo brez postavno podpisanega potnega lista, da si ogle-dam dežel, ki je proslula po tedanjem svetu in so ji rekali Barj.

Da je moralo biti bogastvo tega dela sveta veliko, dokazuje nam dejstvo, da so premeteni in pohlepni Ljubljančanje takoj zasadili vanjo belo in zeleno namazani kol ter jo tako proglasili svojo last za vse večne čase.

Sam ne vem, kako je prišlo — nakrat sem jadral brez jader in vesel v ostri zimí po mrzli Ljublanici proti oni strani nea, od koder je nekdaž zaljubljeni Jazon vlačil s svojim Krakovci plitve, ozke čenaklje — ter se nisem menil iti za mraz, niti za vodo, ki mi je silila v grlo.

Stavim, da bi vi Ljubljančauje prvi do zadnjega prej pogagali, pedno bi dospeli na cilj, zato so vas pa tudi le štokrlje osile. Jaz pa, ki sem se hotel podati na

Samomor otrok torej ni nič novega, in zelo hudobno je, če se dolži sedanjo svobodno šolo, da je ona kriva te žalostne prikazni. Pa tudi tega šola ni kriva, da se samomori v slednjem času množe.

Dognano je, da se z napredujočo prosveto število samomorov množi; a to nas ne sme strašiti, da bi naj po nasvetu Rousseaua zbežali v gozde, temveč spodbuja naj nas k napredku, ker prava izobrazba, etična izobrazba jači voljo, in ko se bo naše šolstvo razvilo do vrhunca, ko ne bodo metali, smeli metati se trudečemu učiteljstvu polen pod noge ter spodkopavati ugled in vpliv šole, bode se število mladih samomorilcev znižalo na nič. Pomisliti pa moramo tudi sledeče: prej ni bilo časopisja i. dr., ki bi bilo vsak posamezen slučaj takoj raztrobilo v svet, in če se je zgodil kak samomor, zvedelo je zanj le malo bližnjih krajev, ostalemu svetu pa je ostal neznan; dandanes pa ve že najbolj skrita gorska vas, kar se je včeraj zgodilo tuintam. Vidi se nam število mladih samomorilcev mnogo večje v primeri s številom v prejšnjih dobah, nego je v resnici.

Durand-Fardel pravi, da je bil na Francoskem, kjer vendar niso poučevali „demoralizirani lumpje“, temveč redovniki, v letih 1835—1844 med 20 samomorilci 1 mlajši nego 5, 2 mlajša nego 9, 2 mlajša nego 10, 6 mlajših nego 12, 7 mlajših nego 13, 3 mlajši nego 14 let.

Marselli je sestavil o vzrokih samomora pri individvih mlajših nego 15 let sledečo tabelo:

Vzroki	Dečki		Deklice	
	v Italiji 1868—1877	na Pruskem 1869—1872	v Italiji 1868—1872	na Pruskem 1869—1872
Umobol	138	117	300	91
sram, strah pred kaznijo	0	200	0	409
domača beda in skrb	250	67	300	45
neznani vzroki	528	435	319	200
financijelne izgube	28	8	0	91
strasti	0	24	200	0

Barje — jaz se pa nisem smel bati vode ter sem se tudi res prav vrlo obnašal. Lepo na pol sem pomikaval pa krepko tiščal svoja brezzoba usteca skupaj ter e tuintam hlastnil po zraku — pa sem srečno priplul prav v osrčje barjanske dežele.

Menil sem, da bom brez posebnih težav snuknil kar incognito na kake svisl, da se malce posušin in odpohjem, a motil sem se, zakaj Barjani, ki nikakor niso tako divjaški narod, kot se pripoveduje — so ne že pričakovali.

Avguri menda so jim bili povedali, da prihaja nekaj posebnega med nje, zato so postavili časno stražo v osebi moje ranjke babice, ki naj me dostojno sprejme.

In res — nisem se utegnil skriti pznim očesom svoje stare matere, ki so me brez slavnostnega ogovora prav na kratko pa krepko sprejeli, neusmiljeno zdrgnili s cunjami, pri čemur sem menil, da me ttovirajo, a sem pozneje videl, da ni bilo tako. Slednjič so me še trdno povezali, v skrbeh, da jim ne uidem — ali kaj.

Ker sem prihajal med Barjane bez vsega orožja in nikakor ne s hudobnim namenom, ato sem odločno protestoval proti takemu početju — tersem grozno kričal

bolezni	0	0	0	45
naveličanje življenja	28	25	0	0
pregrehe	28	8	0	0

Največ se jih je torej usmrtilo, ker so se bali kazni in ker so se sramovali, potem radi duševnih bolezni na Pruskem in radi domačih nadlog in skrbij v Italiji. Pri takih in enakih razmerah poloti se otroka melanholija, in če ta obvlada voljo, porodi se kmalu sklep, uničiti samega sebe, da se reši nadlog; zmaga torej egoizem. Svobodno torej trdimo, da je povzročilo samomor pri „neznanih vzrokih“ oslabiljenje inteligence, volje. Pri strasteh in pregrehah se moramo ozirati na psihotične razmere. Vsi mladi samomorilci so „prezgodaj dozoreli“ in pravi vzrok samomorov je torej napačna vzgoja in nepovoljni življenjski pogoji.

Takih razmer pa nikakor ni zakrivila sedanja šola, ne, temveč ona vpliva baš nasprotno, vpliva v tem oziru zelo blagodejno, ker podpira pravo domačo vzgojo, nadomestuje nepovoljno in nedostatno in po svojih močeh paralelizuje slabo in napačno. Če bi ne vplivala šola tako blagodejno, bilo bi še mnogo, mnogo samomorilcev in izpridenih individvov, ker domača vzgoja bi bila še slabša in nikogar bi ne bilo, ki bi jo blagodejno paralelizoval. — Lahko bi vplivala šola še bolj blagodejno, ko bi nje klevetniki ne rušili kar sproti, kar šola s trudom zida. V svoji hudobni zavisti zadržujejo njen razvoj, paralelizujejo njen blagodejni vpliv s tem, da denuncirajo in blatijo učiteljstvo ter da naravnost ščuujejo stariše in še celo otroke (glej 4. štev. lista „Jahrbücher d. W. d. hl. Kindheit Jesu in Oest.-Un.“ str. 100!) zoper šolo in učiteljstvo. Zdrav razum pove vsakomur, kdo v resnici pohujšuje mladino; ali učitelj, ki se trudi po svojih močeh in po svoji vesti, da zasaja v mlada srca kali kreposti, ki otroku bistri um, blaži srce in jači voljo, učitelj, kateremu so otroci iz srca vdani ter poslušajo njegove nauke kot besede iz božjih ust — ali isti klevetniki šole, ki rujejo zoper njo, ki zagovarjajo zanikerne stariše, ki sramote učitelja v očeh otrok, da ti slednjič jamejo dvojiti ne le nad svojim učiteljem, temveč

in brcal. A slabo sem jo skupil. Na povelje žene, ki sem jo pozneje zval svojo mater, požvečila je babica košček šote, ki rase v oni deželi, požvečeno šoto povezala v plenico ter mi — kakor reko Barjani — s culo zamasila usta.

Tako so me imeli mnogo, mnogo dni — kaj vem koliko, vem pa da toliko, da sem se popolnoma privadil barjanskim navadam.

No — meni je bilo pa to slednjič ravno prav, vsaj sem se podal na Barje zato, da pričnem v njem popolnoma novo življenje in da Barje dobro proučim.

To pa sem mogel storiti še najbolje, da sem se uživel popolnoma v življenje Barjanov, da sem postal kri od njih krvi. Vsaj se pa tudi nisem mogel mnogo pritožiti, pustili so me, da sem delal to, kar drugi Barjani, in so mi dali vsega, česar sem potreboval in še več kot mi je trebalo.

Nisem bil takrat še popolnoma tako velik kot sem danes, temveč majčkino manjši. Zato so pa Barjani sklenili, da mi ni treba ne suknje ne hlač, ampak da mi popolnoma zadostuje za mnogo let togica iz napol ubeljenega platna, katera pa ni segala prav do kolen — in so ji tedanji Barjani rekali srajca.

tudi nad njegovimi nauki!? In internacionalna garda je dosegla svoj smoter, trud šole in učiteljev je uničen, zanikerni stariši in hudobna tovarišija dopolni, kar so isti, ki bi morali baš tako skrbeti za otrokov blagor kot učitelj, fino prekanjeno pričeli — otrok propade in potem se še škodoželjno krohotajo, rekoč: „Glejte, to so uspehi sedanjih šol, to so dosegli napredni učitelji!“

Pa to so le posamezni slučaji: splošno mladina ni tako surova in propadla, kakor kriče klerikalci in kakor — **bi radi videli, da bi bila**, da bi tem preje dosegli svoj namen: da bi izpodkopali tla svobodni šoli. Kdor ni popoln pesimist, ali komur strankarska strast še ni popolnoma oslepila oči in otemnila uma, mora pripoznati: sedanja mladina ni nič slabša od iste v cerkvenih šolah, da, bolja je, desetkrat bolja! Da pa se iste žalostne izjeme, ki jih tudi v cerkveni šoli ni manjkalo, odpravijo, treba je več znati in storiti, kot le blatiti svobodno šolo in učiteljstvo!

„Napota.“

Učiteljski pravnik.

Priobčuje „Pedagogičsko društvo“ v Krškem.

(Dalje.)

Pravice v materjelnih zadevah.

III.) Še večja kazen je, ako je učitelj po kazenskem potu premeščen; 1.) je to zanj sramotno, 2.) mora plačati iz svojega stroške selitve, 3.) utegnejo njegovi dohodki se zmanjšati na njegovem novem mestu, če ne že glavni, gotovo pa stranski dohodki.

IV.) Že večja kazen omenja § 48, kateri dovoljuje, da se sme nadučitelj ali ravnatelj degradirati, da se ga sme nazaj „postaviti v vrsto učiteljev, kar se sme zgoditi s premembo ali brez premembe službenega kraja“.

(Ta § bi bilo pač predelati treba; kajti degradovanje brez premembe službenega kraja ni pri uradnikih običajno. Sicer se pa degradovanje brez premembe službenega kraja ne vrše običajno tudi pri učiteljih.)

To so bili časi, prijatelji! Niti pojma nimate vi, ki niste gledali Barja z lastnimi očmi, ki niste gledali njega naivnosti in njega divjosti.

Kako naivno je bilo naše življenje, ko smo poležavali z izredno potrpežljivostjo uro za uro pred murinovo luknjico, sami črni kot murini, bezali in drezali vanjo z monotomno pesmico „božji volek, pridi ven“, da smo ga slednjič pribezali venkaj, ali pa mu zabili luknjico, ako nas ni ubogal.

Kako idilično smo se pekli ob najhujši vročini na solncu, ležeč vse popoldne na trebuhu v visoki travi. Seveda so nas večkrat vznemirile materine burklje ali pa nas je pognala očetova brezovka, da smo kričeč se razkadili na vse strani.

Najbolj nas pa je navdajal z navdušenjem lov na žabe. To so živalice, ki so prešinjale vse naše misli, vso našo fantazijo — ž njimi smo se pečali po dnevi, o njih smo premišljali, ko smo legali spat.

Lovili smo jih pa jih metali v korita, jih devali v skleda in jih tlačili v steklenice, da je včasih vse gomezelo v njih! — Pa celo lične kočijce smo znali plesti, da so žabe — hočeš, nočeš — vozile druga drugo, kar je bilo posebno romantično videti, kar noreli smo samega

V.) Največja kazen je, ako je učitelj od službe odstavljen (§ 52), ker v tem slučaju zgubi službo, dohodke, pravico do pokojnine in sploh vse. Kdaj se sme to zgoditi, o tem govorita § 52 in § 53.

Med kazni se ne prišteva to, kar navaja § 53 državnega šolskega zakona, namreč da sme deželni šolski svet učitelja, kateri ne zadostuje, primorati, da napravi še enkrat preskušnjo učne sposobnosti. Ako je ne napravi, zgubi še prvič pridobljeno svedočbo. No takih slučajev navadno ni. Suspendovanje ali začasno odstavljenje od službe je sicer huda pokora za vsakega, ki ga zadene, vendar to v smislu zakonov ni kazen, ker se mu prikrajšani dohodki med suspendacijo zopet povrnejo, ako je bil po preiskavi nedolžnim spoznan. Da bi se na podlagi izvršene disciplinarne preiskave koga v pokoj djalo, o tem molče §§ kranjskega zakona. Le v eni deželi (Slezki) so v zakonu taka določila.

Da pa morajo šolske gosposke pri disciplinarnih preiskavah jako vestno in natančno postopati in vselej „navesti, katerih nedisciplinskih dejanj se je dotični krivega storil, na katere podstave in osobito na katere dokaze se naslanja izrek o krivdi in kateri nagibi so bili merodajni za izmero kazni“; to vелеva ministerski razglas z dne 17. vinotoka 1877, ki poudarja, da se mora dati obsojencu potrebne podatke, zagovarjati se.

Če se je pa pred obtožbo zatoženec zadostno opravičil, naj se mu to pismeno naznani (§ 50 zakona z dne 29. mal. travna 1873). Ali se to običajno zgodi? Menda ne! — Na Dolenjem Avstrijskem postopajo glede ustražovalnih kazni slišno.

Ondi so sledeče kazni: 1.) graja okrajnega šolskega sveta, 2.) posvarilo deželnega šolskega sveta, 3.) odrekanje kvinkvenij, 4.) kazensko premeščenje, 5. odpust iz službe. — Vobče so pa določila o disciplinarnem postopanju zoper učitelje v zakonih posameznih dežel nedostatna, in učitelji se trudijo, da bi dosegli temeljitejša in točnejša ustražovalna pravila.

K temu poglavju naj navedemo še nekatera pomanjkljiva postopanja v zadevi discipliniranja učiteljev, na pr.:

veselja, ko smo videli, kako poskakuje kočijca za poskočno živalico!

Kako divje pa je bilo naše življenje, ko smo napovedali našm žabam boj na življenje in smrt! Vsak s prekljo v lokah smo hodili ob jarkih pa merili in vdarjali po onh neusmiljenkah, ki so brezsrčno jezdarile druge, češ: „Kaj bote krote mučile druge — vsaj znate same plavati!“ Pod udarci pa so padale žabe in žabice, grešne in nelolžne, nagibale svoje glavice ter zapuščale časni barjanski raj ter se selile v večno zelene livade onega sveta!

Največje veselje Barjanov pa je bila in je še sedaj povotenj. Pripomniti pa moram tu, da se deli barjanski rod v dve vrsti: v odrasle in nedorasle — in te zadnje je navdajala povodenj z veseljem.

Kadar so se podile izza Krima dolge nepretržne vrste težkih, črnih oblakov, smo se že začeli pomenljivo pogledovati. Kadar pa je pričelo liti izpod neba, kakor to menda le na Barju zna in so se polnili jarki z umazano vodo, takra nas niso udržavale vse materine grožnje v najhujšem dežju smo iskali raznih desak, hlodov, korit, sneli tudi kaka vrta, ki se nam niso zdele neobhodno potrebna ter jih nosili n vlačali do polnečih se jarkov. (Dalje.)

1.) Znan nam je slučaj, da je dobil učitelj „grajo“ vsled naročila deželnega šolskega sveta. „Graje“ dotični učitelj namreč ni zaslužil, da bi jo dobil od okrajnega šolskega sveta v seji, ki je v to kompetentna. Ker mu jo okrajni šolski svet ni hotel dati, naznanil je to predsednik deželnemu šolskemu svetu, ki mu jo je naklonil. To ni bilo čisto korektno radi tega ne, ker bi se bila morala zadeva še enkrat obravnavati v seji okrajnega šolskega sveta, osobito ako je bil predsednik dotični sklep „sistiral“. Ako ga pa še ustavil ni bil, tedaj je bilo njegovo poročanje na višjo inštanco čisto odveč.

V zadevi ustrahovalnega postopanja sta ministrstvo in upravno sodišče izdala sledeče odloke in rzsodbe:

1.) Glede učiteljev za neobligatne predmete in učiteljice ročnih del naj se le a n a l o g n o vporabijo določila o disciplinarnem postopanju (min. raz. od 22. prosinca 1882.)

2.) Za pomožne učitelje ne veljajo običajna ustrahovalna pravila (min. raz. od 23. svečna 1884.)

3.) Ako se učitelj kazensko premesti, ni treba mu dajati še svarila (min. raz. od 15. svečna 1879.)

4.) Dveh disciplinarnih kazni obenem ne gre dajati (min. raz. od 28. listopada 1894.)

5.) Premeščenje po disciplinarnem potu in sploh ustrahovalne kazni naj se izroče še-le, kedar so dobila pravno moč (min. raz. od 27. listopada 1877.)

6.) Pravna moč disciplinarne kazni, zoper katere so bile pritožbe po inštancah, velja od dneva dostavljenja prve rzsodbe (upravno sodišče od 1. vinotoka 1890.)

7.) Zoper raznovrstne zakone se krajni šolski svet ne more zakonitim potom pritoževati, ako je le bil prej obveščen (min. raz. od 25. vinotoka 1886.)

8.) Disciplinarne rzsodbe naj se brez sile krajnim šolskim svetom ne naznanjajo (min. raz. od 17. malega srpana 1883.) (Zato tudi ni ugodilo ministrstvo nekemu krajnemu šolskemu svetu, ko je prosil, da se izbriše posvarilo šolskemu voditelju, kateri ga je bil po njegovem mnenju po nedolžnem dobil, kar se je pripetilo na Kranjskem v K. okr.)

9.) Disciplinarno postopanje zoper začasne učitelje spada v Galiciji le v področje okrajnih šolskih svetov.

10.) Ako se ni pred podelitvijo kazni zaslíšal obtoženec, je to postopanje pomanjkljivo (min. raz. od 9. listopada 1892 kranjskemu dež. šol. svetu.)

11.) Ako se ni zapisnik med konečno obravnavo sestavil, je to postopanje pomanjkljivo.

12.) Ako se je edino le na podlagi poročila okrajnega ali deželnega šolskega nadzornika vpejalo disciplinarno postopanje in izrekla rzsodba, je to postopanje pomanjkljivo, ker mora okrajni šolski svet to izvesti (min. raz. od 9. vel. travna 1889, od 4. grúdna 1888, in od 23. vel. travna 1888.)

13.) Iz istega vzroka ne gre, da b krajni šolski svet otroke zaslíšaval (min. raz. od 28. ma. travna 1886.)

14.) Ako je že kazenske sodnije rzsodba izrekla, da je učitelj za šolo nesposoben, tedaj ni treba tega še po disciplinarni rzsodbi izreči (min. raz. od 27. malega travna 1888.)

Glede disciplinarnega postopanja im. v Avstriji edino le deželni zakon za Šlezko obsirna in temeljita določila, po katerih se morajo obtožencu vsi akí pokazati vpričo njegovih dveh zaupnih oseb. Po dokmčani preiskavi je ustna konečna obravnava pred posobno disciplinarno

oblastjo, pri kateri se lahko obtoženec zagovornika posluži. — To bi bilo povsodi potrebno.

Zopetno nastavljenje bivših učiteljev.

Bivše učitelje je mogoče na novo nastaviti, kar je pa vselej s težkočami združeno. Ako je učitelj prostovoljno iz službe izstopil, gre to znabiti še najložje, ako mu šolske gosposke le hočejo še službo zopet podeliti. Seveda nima niene pravice zahtevati, da bi mu bila prejšnja službena leta šteta.

Ako je bil učitelj začasno v pokoj djan, recimo radi bolezní, lahko zopet v službo stopi, bodisi na svojo prošnjo, bodisi vsled ukaza deželnega šolskega sveta, ako je namreč minil vzrok (bolezen), zarad katerega je bil postavljen v pokoj. Ako dobi zopet službo, zgubi pokojnino, ako je ta nova služba tudi stalna. Pokojnino pa tudi zgubi, ako v stanoviti pokoj dejani prevzame kako drugo s stalno plačo zvezano službo (§ 65 zakona z dne 29. mal. travna 1873.)

Ako je bil kdo od službe odstavljen, kar se more seveda le po disciplinarnem potu zgoditi, ta dobi le z veliko težavo zopet službo. Ker se je moralo po § 54 njegovo odstavljenje ministru naznaniti, treba je, da se tudi zopet ministra prosi dovoljenja, ako se ga misli na novo nastaviti.

Učiteljem, zopet nastavljenim, ne štejejo vsa službena leta, tistim, kateri so bili odstavljeni, ne šteje po pravnem potu niti eno prejšnje leto; tudi prostovoljno odstopivšim učiteljem niso gosposke dolžne šteti dotična leta, katera so služili pred odstopom. Drugače je pač pri takih učiteljih, kateri so bili začasno v pokoj dejani, pri teh je njih začasno vpokojevanje najbrže le bolezen zakrivila. Zato štejejo tim vsa prejšnja leta. (Tako se glase razne rzsodbe upravnega sodišča n. pr. 15. vel. travna 1895.)

(Dalje.)

D o p i s i .

Kranjsko.

Z Notranjskega.*) G. urednik! Jako hud sem na Vas in sicer prvič radi tega, ker ste prekinoli z članki „po državnozbornih volitvah“, češ, da nimajo več aktualne vrednosti — pa meni se zdi, da ste imeli s prenehanjem nek drug namen, sicer — mogoče pravim, je imel ta namen dober namen — in drugič, ker mi niste dovolili polemike z onim listom, ki zagovarja hrvaško-slovenski klub“. Pa vse to Vam odpustim, ako sprejmete naslednje vrstice v svoj list, drugače ne bova — prijatelja.

„Edinost“ je blagovolila odgovoriti na moj članek „po državnozbornih volitvah“ — v katerem sem konstatiral, da se širi v Istri ravno tak klerikalizem, kakor po Kranjskem, seveda v „milejši“ (?) obliki in da je bil i ta klerikalizem vzrok padcu dr. Laginje — z dolgo „epistolo“, v katerej dokazuje „nepolitikom“, da „Učit. Tovariš“ ni dobro „informovan“ o istrskih razmerah ali pa ima „informacijske“ zveze z znanim Efijaltom (!?) — posledica temu je — po logičnem sklepu — da smo sodelovalci „Učit. Tovariša“ ali sploh za politiko — po mnenju tržaskih mož — nesposobni, ali pa sami „Efijalti“. Seveda ta „epistola“ je kaj dobro došla ljubljanskemu „Slovencu“, ponatisnil jo je kot poleno, z opazko, da so njegovi „Slomškarji (ice)“ boljši delavci (ke), dokaz tej opazki je

*) Za zadnjo številko prepozno došlo.

pa objavil „Slovenec“ — ne „Učit. Tovariš“. „Edinost“ je sploh vedno v tem prijetnem položaju, da iztrgava iz člankov „Učit. Tovariša“ le take „nepopolne“ odstavke, katere potem zlorablja v svojih člankih kakor loparje za slov. učiteljstvo, kažoč ga kot najmalomarnejšega narodnega delavca, opozorimo cenjene bralke in bralce na članek „unter deutscher Flagge“, o goriškem dežel. učiteljskem društvu. Da bi se pa „Edinost“ pospela do onega stališča, da bi najpreje ponatisnila ves oni članek, katerega misli dajati pod „lupo“ in potem šele udarila po slovenskem učiteljstvu, tega ne sme storiti, ker to ne „posvečuje namena“. „Edinost“ ni pokarala — z ozirom na moj članek — javno dr. Laginjo, da je netaktno postopal, ker se je udeležil tako strankarskega shoda kakor je bil II. kat.(?) shod — drugače bi oni isti članek ne imel istega „efekta“, da bi prišel okrajšan skoro v vse klerikalne slovenske liste — in „Edinost“ je hotela doseči ta namen. Toda ista „Edinost“ je morala priznati čez nekaj dni — v polemiki(?) s „Slovencem“, da se tržaški rodoljubi niso mogli radi tega udeležiti II. kat.(?) shoda, ker je bil popolnoma strankarsk, zakaj proglasil in sprejel je ta shod dogmo, da mora narod — ne ljudstvo — biti pokorno v vseh zadevah svojim škofom — in ta pokornost je v Istri enaka smrti — logično, po naše: II. kat.(?) shod — dr. Laginja — padeč.

„Edinost“ nam je hotela v onem članku dokazati, da ni klerikalizma v Istri in da mi nismo dovolj „informovani“, ker naše „informacije“ slone na „Efijaltih“ — toda najnovejši dogodki v „hrvaško-slovenskem klubu“ so dali najsjajnejše potrdilo našim izvajanjem. Znabiti pride sedaj zopet „Edinost“ z istimi dokazi — kakor „po navadi“ — da klerikalizem tu nima ničesar opraviti; toda ta trditev bo pa le za one „polpolitikarje“, ki opazujejo našo slovensko politiko le po časnikih. Kdor pa ima priliko pogledati za politične „kulise“, se bode tej morebitni trditvi le smijal in dotičnega pisca le pomiloval. Ko bi hoteli indiskretni biti, bi pač lahko opozorili na ono negativno in pozitivno elektriko, ki se je porajala med ljubljanskim, goriškim, tržaškim, zagrebškim in dalmatinskim šk . . . saj veste, kaj hočemo reči.

Ako bi hotela biti list, oziroma društvo „Edinost“ v istini na onej vzvišeni stopinji, kakor se tako rada prikazuje slovenskemu svetu, zavkazala bi svojemu — in kot takega ga smemo pač smatrati, Spinčiča namreč — poslancu, ko sta doznala o onih spletkah v „hrvaško-slovenskem klubu“ napram slovenskim naprednjakom, da izstopi iz kluba in to takoj, kakor se je pričelo spletkarjenje oziroma predno so izstopili slov. napredni poslanci, zakaj bolje je biti neuklonjen „divjak“ kakor pa član mehko hrbtnega kluba.

In slednjič najnovejši obisk Luegerjev poslancu Spinčiču! Seveda, tu se nam bode predbacivalo, da je prišel dr. Lueger kot privatna oseba k Spinčiču! Izjavljamo pa enkrat za vselej — in to naj vzame slovenski politikujoči svet „ad notam“ — da so nam vsi državni poslanci kot privatne osebe iste vrednosti kot prvi človek, ki ga srečamo na cesti, za nas ima dr. Lueger le kakor državni poslanec in vodja krščanskih socialistov in Spinčič tudi kakor državni poslanec kak pomen, kot privatna oseba pa prav nikakega. In v tem smislu zabeležimo dejstvo, da je z nekakim zadovoljstvom objavila „Edinost“ vest — ponatisnila sta

je tudi „Slovenec“ in „Slov. List“, da je bil „državni poslanec“ in „vodja krščanskih socialistov“ dr. Lueger gost „državnega poslanca“ Spinčiča.

G. urednik! to naj za sedaj zadostuje. Ako se bode želelo še kaj zvedeti, Vam je na uslugo vedno Vaš
pisec članka „po državnozbornih volitvah“.

Izpod —ških planin. G. urednik! Letošnji jako občutljivi mraz v zimskem času ima pač hude posledice, posebno se to občuti pri urednikih „Slovenca“. Tem ljudem se še pač niso otajali možgani, ker drugače bi pač ne pisali tako otročjih notic, kakoršna je ona o dr. Tavčarju, najnovejšem protektorju „Kat. Schulvereina“ in „Zavezi“. Kaj „Slovenčevci“ še ne vedo, da smo v konstitucionalni državi? Tu predbaciva nam „Slovenec“ naš patriotizem. Da, da, mi smo patrijotje, a vaš patriotizem ni vreden piškavega oreha! Ko bi bilo po vašem, ljubi „Slovenčevci“, kedaj bi že bil papež edini vladar sveta, a Šušteršič pa slovenski kralj „Gubec II.“ Ha, ha! Kdo se ne smeja!

Štajersko.

Quot capita, tot sensus: kolikor glav, toliko mnenj. V „Popotniku“ z dne 15. sušca 1901 je čitati učna slika „Bog je pravičen“. Tam se lahko potom do evidence shvata „Pravičnost Božja“. Učitelj razlaga otrokom, da imajo ubogati tiste, ki so njim zapovedniki, da je življenje sreča in dolgost odvisna od poslušnosti do roditeljev; da ne smemo mrmrati zoper Boga itd. Ne oglašal bi se, ko bi ljudstvu v pouk namenjen „Gospodar“ v številki 21. od 21. sušca 1901 ne vzbudil pozornosti. „Gospodar“ pravi, da je omenjena številka „Popotnika“ protiklerikalna. Menim, da ima prav; menim tudi, da imam tudi jaz prav, ako pretresujem didaktična načela, ob katerih sloni omenjena učna slika. „Gospodar“ obljubljuje daljnega razgovora: jaz pa bodem v „Popotniku“ pisal o didaktičnih zahtevah: „Pouk bodi resničen“ in „Pouk bodi naraven“. Politike se ne bodem dotikal, ker ji ne priznavam odgojilnih momentov v blagor človeštva.

„Gospodar“ je iskal v „Popotniku“ str. 96 imenovanega župnika Goth. Abeingerja v Wutzelsdorfu na Sp. Avstrijskem, ki je imel pri proslavi 70 letnice rojstva Njeg. Veličanstva vaškega učitelja na zadnjem mestu. Eno, je li župnik sploh ali tako ali drugače govoril. V luči pameti velja le pravica, resnica in dobrohotnost, odsijaj Božjega bistva. Čemu borba za mesta v pisani družbi ljudi? Pomankljivi smo vsi v dolini solz; kot ljudje smo enake absolutne veljave — ničle. Relativno vrednost imamo po efektu del, ki jih storimo v prid človeštva po harmonično ubranih fizičnih in duševnih silah. V tem obziru pa brez prevzetija trdim, da učiteljstvo, bolj učiteljevanje, ni zadnji posel v človeški družbi. V aritmetični vrsti in po sv. pismu je pa sicer zadnji lahko tudi prvi. Učitelji verniki se tolažimo in rebus adversariis, da bode prvi zadnji, zadnji prvi!

Iz medsebojnega življenja izvirajoča diferencija socialne veljave stanov vsled animalnih nagibov lahko zapade materijalnim refleksom, ako zabrede na polje kruhoborstva. Toda človek ima duha, pamet in um, da spozna: „Človek človeku je vse“, da odkloni motive materijalne sebičnosti, motive duševne prevzetije. Altruizma nam manjka, ki je zrcalo sodrugove bede, le vsled pretiranega čislanja svoje osebnosti.

Ne jaz, ne ti bodi na prvem, bodi na zadnjem, bodi le na svojem mestu po kažipotu pameti, razsodne um-

nosti. Blažimo v tem smislu človeško duševje, ne dražimo sosedu z malenkostnimi bodali, pomirujmo afekte, ki razdirajo duševni mir. Vmislimo se živo v krog sosedovih težav in teženj, primerjajmo jih stvarno, ne s primešanim subjektivizmom. Takšno si mislim polemiko pri reševanju socialnih vprašanj. Reševali pa bomo vedno, rešili nikdar, ker omejen duh o neskončnem idealu le sluti in slika, doseže pa nikdar.

August Požegar.

Društveni vestnik.

Kranjsko.

Iz „Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev“. Pedagoško društvo v Krškem je zglasilo za letošnjo glavno skupščino sledečo razpravo: „Učitelj pospešuj domačo in narodovo vzgojo!“ Poročevalec gosp. Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem.

Vodstvo.

Iz logaškega okraja. Predsedništvo „društva učiteljev in šol. prijateljev logaškega okraja“ prosi vnovič, da se p. i. učiteljstvo blagovoli odzvati prošnji logaškega učit. društva, prijavljeni v 9. št. „Učit. Tovariša“. Tovariši! otrešite se vže enkrat one malomarnosti, ki je nekaj znak sedanjega časa — kajti onemu povabilu odzvalo se je do sedaj — čujtel — ogromno število — šest.

Podpisano predsedništvo tem potom išče one nabilne pole — za raj. tov. Poženela nagrobni spominek, ki kroži v logaško-iderskem sodnijskem okraju.

In slednjič prosi isto predsedništvo p. i. učiteljstvo logaškega okraja, da se zglase predsedniku oni prostovoljni delegatje, ki se nameravajo vdeležiti letošnje glavne skupščine „Zaveze“ na Bledu.

Društvo učiteljev in šolskih prijateljev okraja logaškega, v Planini dne 12. mal. travna 1901.

Iv. Šega, s. r.
t. č. tajnik.

Jos. Benedek, s. r.
t. č. predsednik.

Slovensko učit. društvo kočevskega okraja zboruje dne 9. vel. travna v Ortneku ob 10. uri dopoldne po nastopnem redu:

1. Pozdrav in poročilo predsedništva. 2. Zapisnik o zadnjem zborovanju. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. O pomenu memoriranja. (Govori društveni predsednik, nadučitelj F. Gregorač). 5. Volitev novega odbora. 6. Volitev dveh delegatov. 7. Event. predlogi in nasveti.

P. n. gg. društvenike prosi — mesto s posebnimi vabili — tem potom, da se v častnem številu vdeležijo I. letnega zborovanja

odbor.

Vabilo k obnemu zboru učiteljskega društva za litijski šolski okraj, ki bode zborovalo dne 9. vel. travna t. l. popoldne v šolskem poslopju v Višnji gori. Vspored: 1. Otvoritev zborovanja po predsedniku. 2. Poročilo a) tajnika, b) blagajnika. 3. Volitev novega odbora. 4. Volitev delegatov za XIII. glavno skupščino „Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev“, ki zboruje na Bledu dne 25., 26. in 27. vel. travna t. l. 5. Nasveti in razna posvetovanja, zadevajoča naše učit. društvo.

K mnogobrojni vdeležbi vabi podpisavec vse častite ude učitelj. društva.

Josp. Zajec,
nadržitelj in t. č. predsednik.

Štajersko.

Vabilo k zborovanju „uč. društva za celjski in laški okraj“ dne 5. vel. travna t. l. ob 11. uri dopoldne v navadnih prostorih z nastopnim vzporedom:

1. Zapisnik. 2. Petje. (Pela se bode pesem „Planinska“; Moh. pesm. II., št. 14. Vsak pevec se priuči svojega glasa doma, da odpadejo nepotrebne vaje. 3. Volitev delegatov za let. glavno zborovanje „Zaveze“ na Bledu dne 25., 26. in 27. vel. travna t. l. 4. „Tolstoj —

moral-filozof in njega krščanstvo“; predava tovariš K. Kveder — Št. Jurij ob j. ž. 5. Društvene zadeve in nasveti. 6. Iz šolske prakse.

K obilni vdeležbi prijazno vabi

Armin Gradišnik,
t. č. predsednik.

Učiteljsko društvo za slovensko-bistriški okraj ima svoje redno zborovanje v četrtek 2. dne meseca vel. travna ob 10. uri predpoldan v Slov. Bistrici. — Poleg običajnih točk dnevnega reda je še volitev delegatov za XIII. glavno skupščino „Zaveze“ in podavanje tovariša g. Šamprla.

Obile vdeležbe se nadeja

odbor.

Savinjsko učiteljsko društvo zborovalo je dne 17. mal. travna na Gomilskem. Vreme je bilo ugodno, zato smo se zbrali, četudi, žalibog, ne polnoštevilno, vendar v večjem številu kakor zadnjič.

Tudi gospici tovarišici iz Št. Pavla ste prisostovali. K društvu pa je na novo pristopil g. Jakše — Št. Jurij ob Taboru

S pristrnim pozdravom do vseh navzočih otvori g. predsednik zborovanje.

Nato se preide s prečitanjem in odobrenjem zapisnika k dnevnemu redu.

Kot druga točka dnevnega reda bila je hospitacija v razredu g. Zotterja, kateri nam je s svojim izbornim podavanjem „Savinja in njeno porečje“ pokazal, kako se po skupinah zanimivo in z vspehom domovinoslovje na srednji stopnji obravnava. G. predsednik govoril je gotovo vsem iz srca, ko se je po dokončani hospitaciji gospodu predavatelju za trud, ki ga je imel pri sestavi te obširne učne slike, v imenu društva prav srčno zahvalil.

Potem prečita g. predsednik iz Popotnika „načrt šolskemu redu“, kakršen je v rabi v šolskih okrajih Maribor-okolica, Sv. Lenart in Slov. Bistrica, kateremu je sledilo nekaj pripomb glede razdelitve tega reda za starše, učitelje in učence.

Na predlog g. predsednika vrši se prihodnje, obenem tudi letošnje glavno zborovanje dne 23. vel. travna, združeno z izletom v Letušu, kamor se povabi tudi „Šoštanjsko učit. društvo“.

Ker bodo jako zanimive točke na vzporedu, pričakovati je polnoštevilne vdeležbe.

Naše društvo je najstarejše društvo v Sav. dolini, ker je tudi praznovalo že pred par leti 25 letnico svojega obstanka, torej bi vsekako žalostno bilo in za sedanje ude tudi gotovo nečastno, ako bi s svojim premalim zanimanjem za društveno stvar zakrivali, da bi to društvo opešalo, ali pa celo razpadlo, česar se je, žalibog, že bilo bati.

Konečno se še zahvali g. predsednik vsem navzočim za njih vztrajnost in zanimanje do vseh točk današnjega vzporeda, ter zaključi zborovanje.

M. Stupan,
tajnica.

Sv. Frančišek Ks. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za gornjegrajski okraj zboruje v četrtek dne 9. vel. travna t. l. ob 10. uri dopoldne v Gornjemgradu po sledečem dnevnem redu:

1. Zapisnik zadnjega zborovanja. 2. Dopisi. 3. Podavanje o telovadbi (tov. Ig. Šijanec). 4. Razgovor o vprašanjih za letošnjo uradno učit. konferencijo. 5. Volitev delegatov k XIII. glavni skupščini „Zaveze avstr. jugoslovanskih učit. društev“. 6. Nasveti, želje.

K obilni vdeležbi uljudno vabi

odbor.

Iz šmarskega okraja. Ker zadnje zborovanje „Šmarsko-rogaškega učit. društva“ ni bilo dovolj obiskano, vršilo se bo po istem vzporedu drugo dne 5. vel. travna ob desetih dopoldne pri sv. Križu.

K obilni vdeležbi uljudno vabi

Strmšek.

Istra.

Slovensko učiteljsko društvo koprškega okraja zboruje dne 9. vel. srpana t. l. ob polu 11. uri v prostorih restavracije pri Orehu s sledečim dnevnim redom:

1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zborovanja. 2. Poročilo predsednika. 3. Poročilo blagajnika. 4. Volitev pregledovalcev računov za min. dr. leto. 5. Sestava resolucije na vis. dež. zbor glede uravnave uč. plač. (Referenta za to točko bo določil žreb.) 6. Prošnja na vis. dež. zbor, da všteje povisek novih plač od dne 1. prosinca 1901. 7. Event. volitev deputacije k deželnemu odboru. 8. Volitev novega odbora. 9. Volitev delegatov k zavezinemu zborovanju. 10. Nasveti in predlogi. 11. Petje po Slov. pesmarici dr. sv. Mohora, II. del.

Odbor.

Književnost in umetnost.

„**Popotnik**“ ima v št. 4. to-le vsebino: Anton Pesek: Šola in alkohol. D. Martinov: Iz nauka o umobolu. Dr. Vinko Gregorič: O zdravem stanovanju. Iv. Šega: Pedagoški utrinki. Književno poročilo: Ocene. Novost. Razgled. Listek. Pedagoški paberki. Kronika.

Društvo sv. Jeronima izda letos meseca grudna nastopne štiri knjige: 1. Koledar „Danico“ z mnogovrstnim poučnim in leposlovnim berilom in z ilustracijami; 2. znano knjigo Tomaža Kempčana: Nasljeđuj Krista; 3. daljšo pripoved Ivana Lepušiča „Zločin i pravda“ in 4. Skendra Horvata „Ribe in ribogojstvo“. Društvenina svetojeronimska je jako nizka: Dosmrtni člani plačajo enkrat za vselej 10 kron, letniki plačujejo 1 krono na leto. Društveni odbor želi, da bi se letni doneski odajali redno poverjeništvom; zato je slednjim naročil letos, naj sprejemajo članarino do konca t. m. Kdor se prijavi do tega obroka, dobi proti koncu leta knjige; na poznejša oglašila se ne bo jemalo ozira. — Društvo sv. Jeronima stremi v Hrvatih za isto svrhu, kakor pri nas družba sv. Mohorja. Ta ima na Hrvatskem samo v zagrebški škofiji preko 500 članov, a koliko jih ima svetojeronimsko društvo med Slovenci? Pri ljubljanskem poverjeništvu je bilo lani zglasenih samo 21 dosmrtnih in 14 letnih članov, pri poverjeništvu v Ilirski Bistrici pa 6 dosmrtnikov. To je vsekakor prepričilo število za nas, ki se tolikrat v nemamo za edinstvo z brati Hrvati. Naša narodna čast zahteva, da se pomnoži med nami število Jeronimcev. Vpišejo naj se bralna društva, knjižnice, a tudi posamični rodoljubi naj se s pristopom k svetojeronimskemu društvu dokažejo, da dejanski ljubijo prosvetne naprave bratskega nam naroda. — Ljubljanski poverjenik društva sv. Jeronima je trnovski župnik gospod Ivan Vrhovnik. Oglasiti se je za letos do konca t. m. Letniki naj dodenejo kroni 20 vinarjev za poštnino.

Matica Dalmatinska kani izdavat i tromjesječno smotru „Glasnik“. Pretplata za cijelu godinu 6 kruna.

Vestnik.

Učiteljski konvikt v Ljubljani: Gospa Marija Wigele, učiteljeva soproga v Starem trgu pri Ložu, 1.60 K; g. Friderik Zebre, učitelj v Ljubljani, 2.25 K.

Za učitelje-mučenike: Šmarsko-rogaško učiteljstvo 14 K.

† **Josip Pance**, odgovorni urednik „Učiteljskemu Tovarišu“ je umrl dne 23. mal. travna. Pokojnik je bil zelo spoštovan mož, uzoren oče, priden delavec in napreden rodoljub. Mir in pokoj!

Osobna vest. G. Dragotin Pribil je imenovan za časnim vadničkim učiteljem v Kopru.

Učiteljske premembe na Štajerskem. Nadučitelj je postal v Trofinu pri Marenbergu ondotni šolski vodja g. Martin Regoršek. Stalni so postali: pri Sv. Marjeti niže Ptuja ondotni učitelj gospod Ludovik Šijanec, pri Sv. Bolfenku pri Ptuju učitelj gospod Dragotin Korošec, v Marenbergu gospod Otmar Herbst iz Kainacha, pri Sv. Vidu niže Ptuja učitelja g. Rud. Kocmut iz Zibike in g. Ivan Klenovšek iz Jarenine, pri Sv.

Križu pri Mariboru g. Ivan Robnik, pri Vel. Nedelji g. Jakob Preindl iz Hoč, pri Sv. Petru nad Laškem učiteljica gđc. Ana Hrovatin iz Dobja, v Št. Ilju v Slov. gor. gđc. Helena Raunicher, v Jarenini ondotna suplentinja gđc. Ana Vauda, v Polzeli gđc. Franja Gose, v Št. Jurju ob Taboru gđc. Marija Stupan, v Prihovi gđc. Helena Dolenc, v Stranica h gđc. Antonija Valenčič. V stalni pokoj je šla učiteljica v Marenbergu gđc. Marija Kenschegg.

Prememba v našem uredništvu. Z današnjo številko je prevzel odgovorno uredništvo „Učit. Tovariša“ g. Josip Longyka.

Nadvojvoda Fran Ferdinand pokrovitelj nem. katoliškega šulferajna. Prestolonaslednik Fran Ferdinand je prevzel pokroviteljstvo nemškega šulferajna ter je pri isti priliki povdarjal, da je le s tem šolskim društvom mogoče pobijati najnovejše gibanje „Los von Rom“, ki je isto, kakor proč od Avstrije! Vsled tega odkritega nastopanja nadvojvodinega, zašumelo je neizmerno v obeh nemških taborih. Slovani, posebno pa še Slovenci, pač nimamo vzroka se preveč veseliti ali žalostiti, kajti kakor dosedaj, skušala bosta v naprej oba šulferajna svojo premoč s številom raznarodnih slov. otrok.

O izjavi nadvojvode piše „Information“ iz krogov čeških poslancev: da Čehi sicer niso tako navdušeni za katoliški šulferein, čegar delovanje je deloma tudi germanizatorično, ali v obsojanju gibanja „Los von Rom“ so popolnoma na strani nadvojvode. Češki poslanci so sicer v verskih stvareh po veliki večini na povsem liberalnem stališču, ali politiški vzroki in cilji onega gibanja, ki naj bi napravilo most do protestanske Prusije so tako jasni, da češki poslanci niso bili ni za en hip v dvomu, s kom naj grede: ali z levo, ali z desno, oziroma: ali z nadvojvodo, ali njegovimi nasprotniki. Tu intam se dogaja, da politiški interesi pritiskajo v ozadje versko stran vprašanj. Pa tudi z liberalnega stališča sojeno, da ni protestantski klerikalizem nič bolj vstrpljiv. — S to izjavo čeških poslancev se tudi Slovenci strinjamo. V tem smislu bi se izjavili tudi naš poslanci, ko bi se bila otvorila debata.

Razpisane učiteljske službe. V celjskem političnem okraju so popolniti stalno sledeče učiteljske službe: v Grižah eno učiteljsko mesto (III. plač. raz.), v Ločah eno učiteljsko mesto (II. plač. raz.), na enorazrednicah pri Sv. Joštu na Kozjaku ter pri Sv. Jakobu na Resniku mesto učitelja voditelja (II. plač. raz.), pri Sv. Petru na Medv. selu dve učiteljski službi (III. plač. raz.), v Zibiki pri Pristovi ena učiteljska služna (III. plač. raz.), v Gorici pri Rečici ter v Mozirju po ena učiteljska služba (III. plač. raz.), na enorazrednici pri Sv. Miklavžu nad Rimskimi toplicami služba učitelja voditelja (III. plač. raz.) ter ena učiteljska služba v Hrastniku (II. plač. raz.) Prošnje je vlagati do 15. vel. travna t. l.

Zahvala. Za mnoge dokaze prizrčnega sočutja med boleznijo in ob prezgodnji smrti svojega nepozabnega soproga, očeta in brata, oziroma svaka in strica, gospoda **Jožefa Panceta** izrekamo s tem svojo najtoplejšo zahvalo. Posebno se zahvaljujemo prečastnemu gospodu župniku Ivanu Vrhovniku za večkratna, pokojniku podeljena tolažila, gospodom nosilcem vencev, vsem gospodom učiteljem in vsem ljubim sorodnikom, prijateljem in znanecem za jako častilno spremstvo k zadnjemu počitku, kakor tudi darovalcem lepih vencev. — Žalujejo ostali.

P. n. tovarišem (icam) ptujskega političnega okraja se naznanja, da za doposlance slik v znani namen je še čas do konca vel. travna t. l.

Fr. Šorn.

Afera Seitz pred deželnim šolskim svetom. Deželni šolski svet nižje-avstrijski se je bavil dne 22. pret. mes. z znanim sklepom okrajnega šol. sveta, ki je predlagal dež. šol. svetu, naj učitelja in državnega poslanca Karla Seitz a kazensko iz službe odpusti. Deželni šol. svet je pa sklep okr. šol. sveta razveljavil. Dež. šol. svet je imel sklepati o treh predlogih: krščansko-socijalni dr. Gessmann je predlagal, naj se Seitz odpusti. Ta

predlog je bil odklonjen. Drugi predlog je zahteval, naj se Seitzu odtegnejo starostne doklade. Tudi ta predlog ni bil sprejet. Tretji predlog, ki ga je stavil član dež. šol. sveta Rieger, naj se Seitz degradira za podučitelja, je obveljal. — Dr. Luegerju je torej za sedaj splavalo po vodi. A ta krščanski mož hoče na vsak način svojega političnega nasprotnika uničiti, in naj velja, kar hoče! Zatorej se bo moral Seitz zopet zagovarjati, zakaj okr. šol. svet je uložil proti njemu novo tožbo zaradi političnih govorov, ki jih je govoril Seitz pred dvema letoma. Zanimivo je pri tej tožbi edino to, da nič ne omenja tistih §§, proti katerim se je Seitz pregrešil. V resnici: takih prijateljev šole in učiteljstva, kakoršni so klerikalci, ni pod solncem! Prepričani smo, da bo naš čestiti kolega „Slovenski učitelj“ točil krvave solze, ko mu dojde pred oči to poročilo, zakaj njegove simpatije so na strani dr. Luegerja in vseh tistih ljudi, ki bi radi izpremenili šole v samostane in učitelje oblekli v kute. Kaj hočemo! „Gliha vkup štrih.“

Lueger v Spinčičih. Minole velikonočne praznike je dunajski župan bil gost poslanca Spinčiča v Spinčičih pri Kastvu. Po Slovenskem je obudilo to neko presenečenje in ljudje so zmajevali z glavami. Tudi dalmatinsko „Jedinstvo“ je bilo presenečeno, ter je posvetilo temu dogodku uvodni članek. V tem članku popisuje „Jedinstvo“ najprej dra. Luegerja kot politika, potem pa pravi: „Što mi znamo, možda se radi, da se otvori na ovome jugu kakova velika opća i to internacijonalna (a bilo bi iz slavenske patine da kako) klerikalna stranka, pa bi mogli još i to dočekati, da nam Lueger postane Dux Jugoslavije za latinske i germanske svrhe. Razočaranja je bilo i suviše, a svemu se možemo nadati, dok ponavljamo, da gostovanje Luegerja kod Spinčiča u ovo dobo, sred ovih prilika i nakon istupanja slovenskih liberala iz našeg kluba, upada jako u oči. Ako je što u srvari, možemo uvjeriti g. Spinčiča, da će se, što se odnosi na Dalmaciju, prevariti u nadama, jer mi u Dalmaciji znamo, i ko je i što je dr. Lueger, a osjećamo potrebu, da se borimo za narodna prava i narodne ideale, nipošto za internacijonalne struje, i kad bi pač došlo i to doba, da se počmu iznašati i crkvena pitanja u parlamentu, u nas ima jednu ne riešeno i neraščišćeno, to staroslovenski obred, za koji ćemo zakucati na vrata Hrvata Strosmajera, nikada „iskrenoga in pobožnoga“ Teutonca dr. Luegera. Ovoliko radi znanja iz — Dalmacije.“

Kongres proti alkoholizmu se je vršil na Dunaju. Gotovo ga ni kmalu zla, katero bi se bilo zajedlo v gospodarsko stran prebivalstva na sploh, nego je alkoholizem. Radi tega je tudi prevažno, da se pretresajo od časa do časa vprašanja, kako odpomoči temu zlu. Vsak človekoljub je sledil z zanimanjem zborovanju na Dunaju, katero je pokazalo marsikaj, kam zavede ljudstvo alkoholizem. Dr. Löffler je sestavil statistiko, po kateri je dognano, da je pripisati večji ali manjši pijanosti: 55% pregreškov radi razžaljenja Veličanstva, 77.7% radi zoperstavljanja redarjem in redarstvenim uradnikom, 63% radi hudobnih poškodb, 56% radi nevarnih pretenj, 35% radi omejitve telesne prostosti in 37% radi pohotnosti; polovico težkih telesnih poškodb je pripisati pijanstvu, odstotki glede tatvine so majhni. Največ hudodelstev provzroči alkoholizem pri moških v starosti od 20—30. leta. Ženskih pregreškov vsled pijanosti, s katerimi se ima baviti sodnija, je komaj 2%.

Na Dunaju se je prisodilo čekom dveh let radi alkoholizma 294 let zapura. Kritični dnevi na to stran so nedelje in ponedeljki.

Govorilo se je obširno tudi o zdravljanju alkoholistov; avstrijski udeleženci so ob tej priliki zahtevali uveljavljenje splošnega zakona proti pijanosti na podlagi načrta,

kateri je izdelal sekcijski načelnik dr. Klein, avtor novega sodnijskega civilnega postopanja.

Šolstvo na Dunaju. Dne 1. vinotoka 1900 je bilo na Dunaju 378 ljudskih in meščanskih šol (l. 1899 jih je bilo 375). Med temi je bilo 14 ljudskih in meščanskih šol (s 5 ljudskošolskimi in 3 meščanskošolskimi razredi) za dečke in 19 za deklice, 128 petrazrednih in 3 šestrazredne ljudske šole za dečke, 125 petrazrednih in 2 šestrazredni ljudski šoli za deklice, 11 ljudskih šol za dečke in deklice. Če štejemo vsako ljudsko in meščansko šolo za dve šoli, je število dunajskih šol 411; če jih pa računamo po številu sistemizovanih voditeljskih mest, jih je 343. Skupno število vse šolske mladine dne 1. vinotoka l. l. je bilo v vseh dvajsetih okrajih 185.072, in sicer 90.914 dečkov in 94.158 deklic.

Uradni razpisi učiteljskih služeb.

Kranjsko.

An der einclassigen Volksschule in Reteče bei Bischoflack ist die vacante Lehrer- u. Schulleiterstelle mit den systemmässigen Bezügen nebst dem Genusse der Naturalwohnung definitiv, eventuell provisorisch zu besetzen.

Die gehörig belegten Gesuche sind im vorgeschriebenen Wege bis Ende Mai l. J. hieramts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Krainburg, am 24. April 1901.

Št. 73

m. šol. sv. Na novoustanovljeni III. mestni deški petrazredni ljudski šoli v Ljubljani, ki se odpre dne 16. kimmovca 1901, je stalno popolniti mesto nadučitelja in štirih učiteljev s službenimi prejemki, kakor jih ustanavlja zakon z dne 14. vel. travna 1898, dež. zak. št. 25.

Prosilci naj vložijo svoje prošnje do 14. vel. travna 1901 po predpisanem potu pri zdolaj navedenem šolskem oblastvu.

Po določenem roku dospele ali nedostavno opremljene prošnje se ne bodo upoštevale.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani dne 4. mal. travna 1901.

Z. 160

An der einclassigen Volksschule in Rob wird die Lehrer und Leiter Stelle mit den systemisirten Bezügen zur definitiven, eventuell provisorischen Besetzung ausgeschrieben.

Gehörig instruierte Gesuche sind bis 25. Mai 1901 im vorgeschriebenen Dienstwege hierorts einzubringen.

K. k. Bezirksschulrath Gottschee, am 20. April 1901.

Št. 4878

Primorsko.

Na štirirazredni deški ljudski šoli s pravico javnosti v Trstu se se razpisuje služba učitelja-voditelja s 1600 K letne plače, 200 K funkcijske doklade in z 2/3 doneskom k pokojninskemu zavarovanju.

Postavno opremljene prošnje naj se do 20. majnika t. l. določijo podpisnemu vodstvu.

Vodstvo družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, 21. aprila 1901.

Št. 651.

Gradiščansko.

V gradiščanskem šolskem okraju se razpisuje mesto nadučitelja dvorazredne ljudske šole v Devinu ter po jedno mesto učitelja-voditelja na jednorazrednih ljudskih šolah v Kožbani in Hruševljah.

S temi službenimi spojeni prejemki so ustanovljeni v deželnem zakonu z dne 6. oktobra 1900 dež. zak. št. 26.

Prosilci za katero teh mest naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje v teku šestih tednov po tretjem razpisu tega-le natečaja v uradnem listu pri dotičnem krajnem šolskem svetu.

C. kr. okrajni šolski svet. Gradišče dne 15. aprila 1901.

„Učiteljski Tovarish“ izhaja 1., 10. in 20. dne vsakega meseca ter stoji vse leto 8 K, pol leta 4 K, četrta leta 2 K. Spisi naj se blagovoljivo pošiljati samo pod naslovom: Uredništvo „Učiteljskega Tovarisha“ v Ljubljani. Naročnino pa prejema g. Francisek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Oznanila in poslanice se računajo za stran 30 K, pol strani 16 K, 1/3 strani 10 K, 1/4 strani 8 K, 1/8 strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavljenje po dogovoru. Priloge poleg poštnine še 6 K.